

Norske ungdomspolitikere: Hvem er de, hva gjør de, og hvor vil de?

Norwegian Youth Politicians: Motivations, Activities and Ambitions

Kristoffer Kolltveit

Professor, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo
kristoffer.kolltveit@stv.uio.no

Rune Karlsen

Professor, Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo
rune.karlsen@media.uio.no

Bernt Aardal

Professor Emeritus, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo,
berntaa@stv.uio.no

Innledning

For mange er det å melde seg inn i et politisk ungdomsparti det første steget på veien til en videre politisk karriere. I ungdomspartiene kan fremtidige politikere utvikle synspunkter og læres opp i politisk arbeid og er således en viktig politisk læringsarena (de Roon, 2020; Hooghe et al., 2004; Rainsford, 2018; Weber, 2017). Etter å ha hengt opp plakater og deltatt i skoledebatter og demonstrasjoner får noen ungdomspolitikere etter hvert både partiverv og valgte verv, lokalt, regionalt og kanskje også nasjonalt. Andre finner ut underveis at politikken ikke er noe for dem. Utdannelse og karriere utenfor frister kanskje mer, og et tøft debattklima og regelrette trusler kan presse unge folk ut av politikken.

Selv om ungdomspolitikere har vært gjenstand for noe forskning de siste årene (se blant andre Bruter & Harrison, 2009; Cross & Young, 2008; Hooghe et al., 2004; Weber, 2018), er det fortsatt en rekke trekk ved ungdomspolitikere og forhold ved ungdomspartiene som rekrutterings- og læringsarena som er lite forstått. Dette skyldes blant annet at karrierestudier ofte krever at individer følges over lengre tid. I norsk sammenheng har ungdomspolitikere knapt vært gjenstand for forskning (men se Eilertsen, 2014; Winsvold et al., 2017). Dette er et hull i forskningen på det norske demokratiet som vi med denne forskningskommentaren ønsker å bidra til å tette. Dataene i denne kommentaren stammer fra et nylig igangsatt, langsiktig forskningsprosjekt om elitene i norske ungdomspartier. Prosjektet fokuserer på medlemmer av fylkesutvalgene, sentralstyremedlemmer og de som jobber i de nasjonale sekretariatene, for å forstå ungdomspartiens betydning som lærings- og rekrut-

teringsarena. I denne forskningskommentaren stiller vi følgende spørsmål: 1) *Hvem er norske ungdomspolitikere, og hvorfor engasjerer de seg i politisk partier?* 2) *Hva gjør norske ungdomspolitikere, og hva mener de om sentrale politiske stridsspørsmål?* 3) *Hvor vil norske ungdomspolitikere, og hva kan stoppe dem?*

I forskningskommentaren besvarer vi disse spørsmålene ved hjelp av en spørreundersøkelse som gikk ut til medlemmer av fylkesutvalgene, sentralstyremedlemmer og de som jobber i de nasjonale sekretariatene i ungdomspartiene fra sent i 2019 til tidlig i 2020. Totalt svarte 479 personer på undersøkelsen, noe som tilsvarer 51 prosent av det opprinnelige utvalget.

Forskning om ungdomspolitikere

Litteraturen om politiske partier viser at ungdomspartier i noen land er suborganisasjoner under partiorganisasjonen, mens de i andre land er mer selvstendige organisasjoner, formelt løsrevet fra moderpartiet (Biezen & Pogunkte, 2014). I mye av den eksisterende forskningen fokuseres det på unge medlemmer i partiene og unge folkevalgte (Berglund & Winsvold, 2005; Heidar et al., 2020; Winsvold et al., 2017), uten at ungdomspartiene som organisasjoner og deres medlemmer som sådan vies like mye oppmerksomhet.

Enkelte studier har vist at norske stortingsrepresentanter som har bakgrunn fra ungdomspartiene, har både lengre karrierer på Stortinget og større sjanser for å bli minister. Denne «ungdomspartieffekten» har ifølge Eilertsen (2014) styrket seg klart de siste tre tiårene. Selv om dette altså tyder på at erfaring fra ungdomspartiene er nyttig for dem som vil ha en videre politisk karriere, vet vi mindre om de som tidlig engasjerer seg politisk: selve *ungdomspolitikere*. Med utgangspunkt i den internasjonale litteraturen kan vi likevel trekke frem tre sentrale dimensjoner ved ungdomspolitikere.

For det første viser den internasjonale forskningslitteraturen at flere ulike former for *motivasjon* er viktig når det gjelder hvorfor ungdommer og unge voksne velger å bli med i ungdomspartier. Bruter og Harrison (2009) skiller mellom tre hovedtyper av holdninger om hvorfor unge politikere vil engasjere seg politisk: ungdomspolitikere er enten moralsk, sosialt eller profesjonelt styrte. De profesjonelt styrte vil bli politikere og er opptatt av penger og posisjon. De moralske styrte ønsker å hjelpe andre og påvirke politikken, mens de sosialt styrte vil få nye venner og ha interessante diskusjoner. Enkelte studier har imidlertid vist at mange som kan kategoriseres som profesjonelt styrte, samtidig artikulere klare ideologiske standpunkter (Fjellman & Sundström, 2021). Tilsvarende finner Weber at den største gruppen av unge partimedlemmer i tyske SPD motiveres av både moralske, profesjonelle og sosiale insentiver. Ifølge Cross og Young (2008) spiller sosialisering en viktig rolle for at ungdommer skal rekrutteres inn i ungdomspartiene. Politisk aktivisme går i generasjoner, og mange ungdomspolitikere har en forelder i et parti. Det gir dem tidlig kjennskap til politikk gjennom diskusjoner «rundt kjøkkenbordet» og kan gjøre det lettere å oppnå posisjoner ved at folk gjenkjenner familienavnet til dem som ønsker å følge sine foreldre i politikken (Fiva & Smith, 2018).

For det andre viser tidligere forskning at de unge deltar i en rekke ulike *aktiviteter* i ungdomspartiene og ofte har sterke *holdninger*. De henger opp plakater og deler ut brosjyrer; diskuterer politiske saker med venner og familie, deltar i debatter og demonstrasjoner samt kjemper mot andre partier (Bruter & Harrison, 2009, s. 1287). For eksempel hadde to tredjedeler av de unge SPD-medlemmene minst én gang det siste året brukt politiske jakkemerker, skrevet under opprop, deltatt i en demonstrasjon og boikott, bidratt til parti-aktiviteter og stemt (Weber, 2017, s. 68–69). Når det gjelder holdninger knyttet til politiske saker, er

det velkjent fra litteraturen at politikere er mer ekstreme enn velgere (Valen & Narud, 2007; Allern et al., 2016). Videre sies det ofte at ungdomspolitikere igjen er mer ekstreme enn deres moderpartier. Ungdomspartiene kan tiltrekke seg folk som anser moderpartiets politiske posisjoner som for moderate (Poguntke, 2002), mens partiideologien ofte uttrykkes klarere i ungdomspartiene. De fremstår dermed som mer radikale motstemmer i debatten (Kimberlee, 2002; Rainsford, 2018). Det er derfor naturlig å forvente at ungdomspolitikere skiller seg klart fra velgerne på sentrale holdningsdimensjoner. Det eksisterer imidlertid ikke mye forskning som faktisk har kartlagt dette i detalj.

For det tredje viser litteraturen at ungdomspartiene kan være en viktig arena for kandidater som har ambisjoner om en *fremtidig politisk karriere*. Dette er gruppen med de profesjonelt styrte (jf. omtalen av motivasjon over) som vil bli politikere. En klassisk inndeling av politiske ambisjoner skiller mellom diskrete, statiske eller progressive ambisjoner (Schlesinger, 1966). Diskrete ambisjoner handler om posisjoner innenfor avgrensede tidsperioder, mens statiske ambisjoner handler om posisjoner som søkes igjen og igjen. De progressive ambisjonene handler om å strekke seg etter høyere stillinger. Mens man vet at statiske og diskrete karriereambisjoner ofte er mer fremtredende enn progressive ambisjoner hos etablerte politikere (Claveria & Verge, 2015), er det lite forskning om ungdomspolitikeres karriereambisjoner. Bruter og Harrison (2009) har vist at hvorvidt man i fremtiden ser for seg enten å være partimedlem, ha ansvarsoppgaver i partiet, ha stilt opp til valg eller tilhøre andre organisasjoner, avhenger av om man er moralsk, sosialt eller profesjonelt styrt.

At enkelte håpefulle unge ikke får oppfylt sine ambisjoner, kan blant annet skyldes at de ikke lenger ønsker en karriere i politikken. I sin kvalitative studie fra Sverige rapporterer Fjellman og Sundström (2021) om et dilemma: Flere ungdomspolitikere ønsker seg en politisk karriere, men de vil forlate partiet hvis ideologien ikke lenger passer deres holdninger, eller hvis studier og andre forpliktelser tar for mye tid. De siste årene har det også blitt økt oppmerksomhet på hvordan hatefulle ytringer eller trusler kan få politikere til å holde seg unna kontroversielle saker, eller i ytterste konsekvens trekke seg fra politikken (Midtbøen, 2017). Vi vet at unge folkevalgte i større grad enn eldre har vært engstelige for sin egen sikkerhet og oftere er redde for å bli fysisk angrepet (Ipsos, 2019). Mens trusler ofte fremføres direkte, har internett og sosiale medier vokst frem som hovedkanalene for å spre hatefulle ytringer (Ipsos, 2019).

Data og metode

Ungdomspartier har eksistert i Norge siden starten av 1900-tallet. De er egne organisasjoner og har en lignende struktur som deres moderparti med lokalavdelinger, fylkesstyrer og sentrale sekretariater. Ungdomspartiene er en viktig læringsarena hvor unge, engasjerte mennesker gjør politisk arbeid. I tillegg til å være læringsarenaer for fremtidige politikere har ungdomspartiene også en formell påvirkning ved at ledere i enkelte ungdomspartier er representert i moderpartienes lokale, regional og sentrale organer (Ødegård, 2009; 2014). I 2015 hadde de norske ungdomspartiene samlet om lag 15 000 medlemmer. Medlemstallene gikk markant opp etter terroranslagene 22. juli 2011 og har holdt seg der siden (Ødegård & Fladmoe, 2017, s. 30–31). I forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget høsten 2011 arrangerte NRK for første gang en TV-sendt partiledersdebatt blant ungdomspartiernes ledere (Saglie et al., 2015). I forkant av senere stortingsvalg har det også blitt avholdt egne ungdomspartiledersdebatter under Arendalsuka.

Ungdomspartiene i Norge er organisert på noe ulik måte. Alle norske ungdomspartier har lokallag, og de fleste har et såkalt fylkesutvalg. Bare Rød Ungdom har ikke egne fylkesutvalg, men derimot regionledere. Videre har alle ungdomspartier sentralstyrer og et sentralt sekretariat. Denne forskningskommentaren bygger på en surveyundersøkelse til alle som satt i fylkesutvalgene for et av ungdomspartiene til de åtte partiene som var representert på Stortinget perioden 2017–2021, samt sentralstyremedlemmer og de som jobber i de nasjonale sekretariatene. På den måten inkluderer vi det som kan kalles «elitene» av norske ungdomspolitikere.

For mange av partiene er e-postene til fylkesutvalgsmedlemmene ikke offentlig tilgjengelige. Mange ungdomspartier ble derfor kontaktet direkte med forespørsel om å formidle e-postadresser. Samlet var det bare tre fylkeslag hvor det ikke var mulig å finne eller innhente e-postadresser. Totalt samlet vi inn e-poster til 933 ungdomspolitikere. Dette inkluderer 764 fylkesstyremedlemmer, 96 sentralstyremedlemmer og 35 som jobber i sekretariatene, mens 38 har flere tilknytninger. Vi brukte Questback til å designe og distribuere undersøkelsen. Spørreundersøkelsen ble sendt ut høsten 2019. Relativt kort tid etter den første utsendelsen kom det inn knapt 300 svar. Etter tre påminnelser tidlig i 2020 hadde det kommet inn 479 svar. Det tilsvarer 51 prosent av dem som ble kontaktet.

Tabell 1. Andel respondenter og medlemmer fordelt på parti

Parti	Andel respondenter	Andel medlemmer (2011)
Arbeidernes ungdomsfylking	19,5	33,9
Fremskrittspartiets Ungdom	8,4	12,9
Grønn Ungdom	9,2	NA
Kristelig Folkepartis Ungdom	9,0	6,4
Rød Ungdom	7,9	3,1
Senterungdommen	11,5	7,1
Sosialistisk Ungdom	11,1	4,7
Unge Høyre	13,2	23,9
Unge Venstre	10,3	7,9
Totalt antall	479	17 066

Medlemstallene for 2011 er hentet fra Ødegaard (2014, s. 142)

Tabell 1 gjengir andel respondenter per parti. Sammenlignet med faktiske medlemmer i ungdomspartiene ser man at AUF og Unge Høyre er klart underrepresentert i vårt utvalg av ungdomspartieliter. Sosialistisk Ungdom er klart overrepresentert. Når det gjelder kjønnsbalansen i utvalget, er den svært god.¹

Tabell 2 viser respondentenes ulike stillinger i partiet, både nåværende og tidligere.

1. I utvalget er det 49,5 prosent kvinner og 50,5 prosent menn.

Tabell 2. Andel med nåværende eller tidligere verv i partiet. Prosent (N = 478).

Partiverv	Nåværende	Tidligere
Leder av fylkesstyret	15	19
Medlem av fylkesstyret	42	56
Vara til fylkesstyret	6	21
Leder av lokallag	19	37
Nestleder av lokallag	6	29
Partisekretær	2	4
Leder av sentralstyret	1	0
Medlem av sentralstyret	12	7
Medlem av sekretariatet	3	1
Annet	31	19

Empirisk analyse

Den empiriske analysen er tredelt og styres av de spørsmålene vi formulerte innledningsvis: Hvem er norske ungdomspolitikere, og hvorfor engasjerer de seg i politiske partier? Hva gjør norske ungdomspolitikere, og hva mener de om sentrale politiske stridsspørsmål? Hvor vil norske ungdomspolitikere, og hva kan stoppe dem?

Hvem er norske ungdomspolitikere, og hvorfor engasjerer de seg?

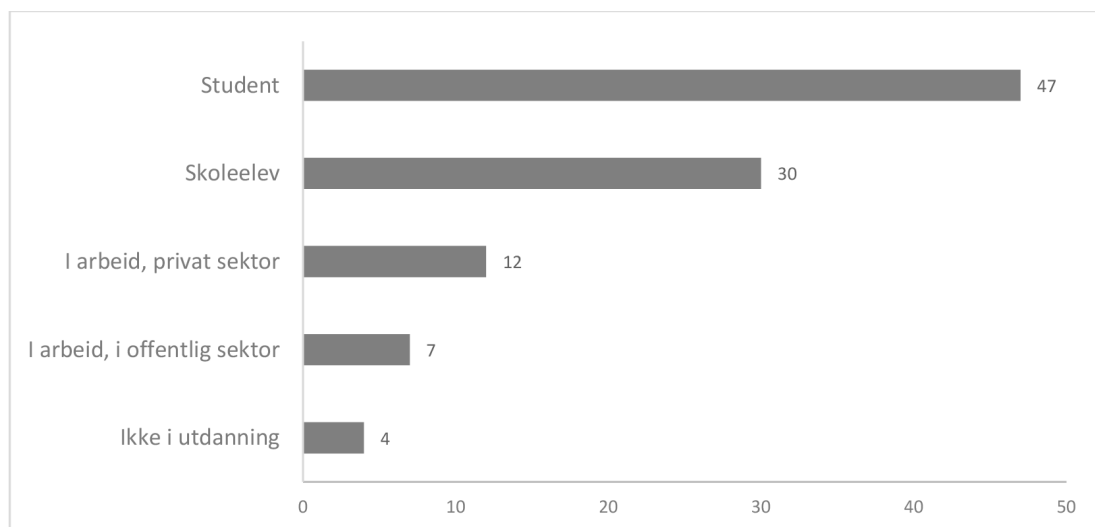
Vi starter med å se på hvem våre ungdomspolitikere er. Her er det viktig å understreke at vi i denne forskningskommentaren studerer en elite av aktive medlemmer i ungdomspartiene, ikke et representativt utvalg av alle medlemmer. Gjennomsnittsalderen for ungdomspolitikere i utvalget er 20,3 år – aldersspennet er fra 13 til 30 år.² Noen partier har 35 år som øvre aldersgrense for å være med i ungdomspartiet. Rundt 30 prosent av utvalget er 18 år eller yngre, ytterligere 30 prosent er mellom 19 og 20 år, mens de mellom 21 og 26 år utgjør en tredjedel av de spurte. Det betyr at vi har fanget inn en viktig gruppe av ungdommer og unge voksne tidlig i deres politiske karriere. Slik sett er dette et svært godt utgangspunkt for senere oppfølginger. Som Allern et al. påpeker (2014, s. 313), rekrutteres mange politikere i dag via høyere utdanning. Gitt den lave alderen i utvalget er det ikke overraskende at mange av dem er skoleelever eller studenter (jf. figur 1).

Hele 77 prosent av ungdomspolitikere er under utdanning, og bare 19 prosent er i arbeid.³ Vi får med andre ord bekreftet at politikk engasjerer unge under utdanning, men spørsmålet er om dette mønsteret holder seg helt frem til stortingsbenken. Hvis det gjør det, vil elitepreget ved stortingspolitikere når det gjelder utdanning, forsterkes (jf. Allern et al., 2014).

Hvorfor ble så disse ungdommene og unge voksne med i et politisk parti? I undersøkelsen fikk respondentene anledning til å gi inntil tre svar på dette spørsmålet. Tabell 3 viser fordelingen på den viktigste, nest viktigste og tredje viktigste årsaken. Både for den viktigste og nest viktigste årsaken er det de politiske begrunnelsene som veier tyngst – dels holdnin-

2. 1 person oppga 1980 som fødselsår. Vi antar at dette skyldes en feil, og har fjernet respondenten fra analysen av alder.

3. Alle under 18 år er under utdanning, mens av dem over 27 år er bare 19 prosent det. I den siste gruppen er derimot tre av fire i lønnet arbeid.

Figur 1. Yrke/virke for ungdomspolitikere. Prosent. 2019. N = 473.

ger og ideologiske oppfatninger og dels bestemte politiske saker. Dette er selvsagt også de «politisk korrekte» årsakene til at man melder seg inn i et politisk parti. Det forhindrer likevel ikke at sosiale faktorer også kan spille inn. Det ser vi når respondentene kommer til den tredje viktigste årsaken. Da nevnes både et godt miljø og nære venner som viktige. En mindre andel nevner også foreldre, skolen og annen familie.

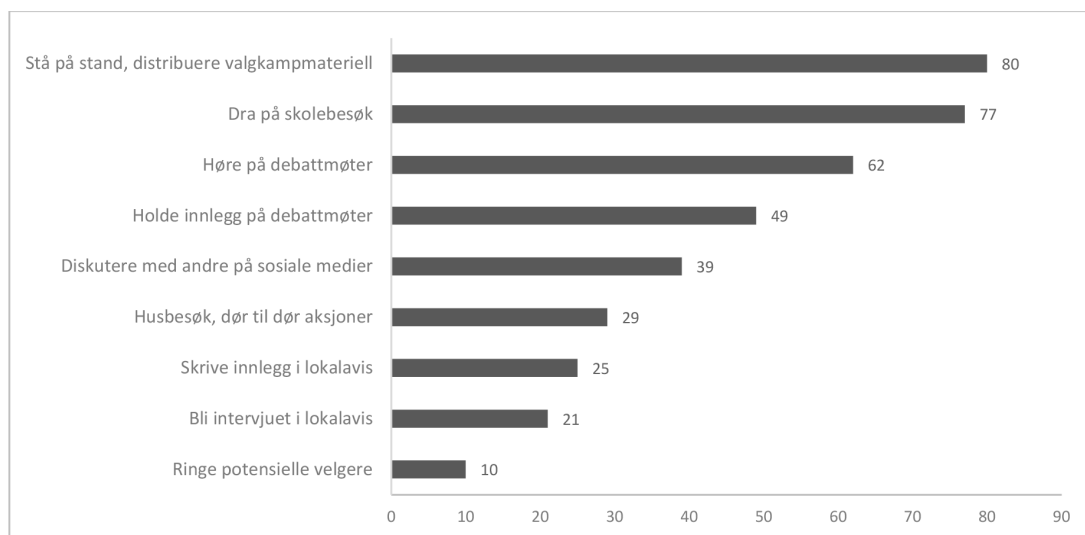
Tabell 3. De tre viktigste årsakene til at man ble med i partiet. Prosent. N = 478

Årsaker for medlemskap	Viktigst	Nest viktigst	Tredje viktigst
Holdninger og ideologiske oppfatninger gjorde det naturlig	46	33	12
Ønsket å engasjere meg i bestemte politiske saker	38	36	13
Tiltrukket av et godt miljø i ungdomspartiet	4	13	28
Trukket med av nære venner	4	6	10
Aktiv i organisasjon som gjorde det naturlig	3	6	7
Trukket med av foreldre	2	1	5
Trukket med gjennom skolen	1	1	3
Trukket med av annen familie	1	2	4
Annet	1	2	18
Sum	100	100	100

På et oppfølgingsspørsmål om foreldrenes partimedlemskap svarte halvparten at enten far eller mor, eller begge, er eller har vært medlem av et politisk parti, men ikke nødvendigvis det samme partiet som ungdommene. Selv om veldig mange ungdomspolitikere har hatt politisk aktive foreldre, er ikke det å bli trukket med av foreldre en viktig årsak for mange. Å vokse opp i et politisk hjem kan selvsagt likevel ha bidratt til interessen for politikk og partier, mens ideologi og politiske saker fremstår som konkrete årsaker til medlemskap. Det er imidlertid viktig å understreke at vi i vår undersøkelse ikke har sett nærmere på betydningen av politisk aktive foreldre.

Hva gjør og hva mener norske ungdomspolitikere?

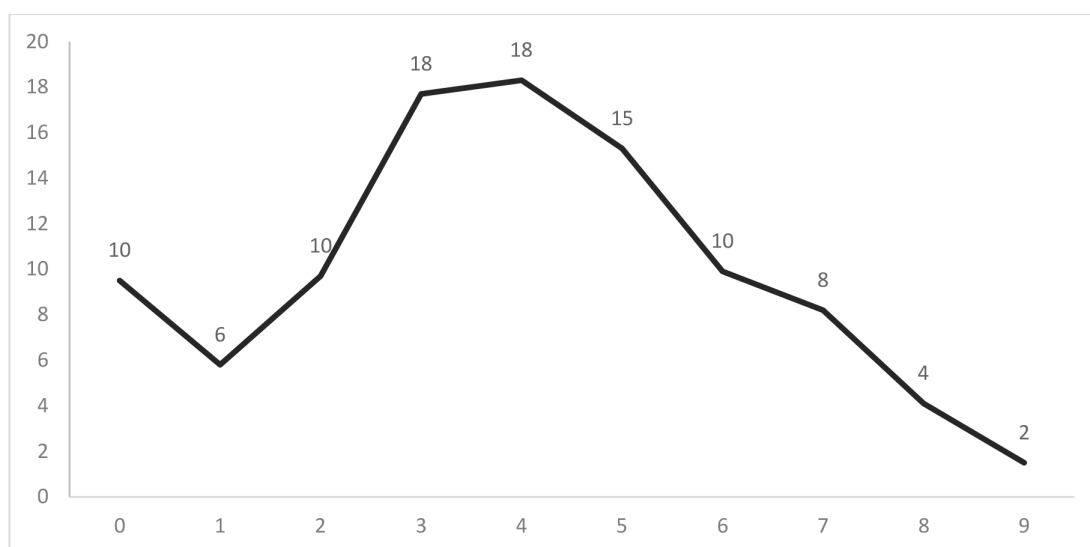
I analysens andre del ser vi nærmere på hva ungdomspolitikere gjør, og hva de mener om bestemte politiske saker. Vi spurte om i hvor stor grad hver enkelt har vært engasjert i ulike valgkampaktiviteter. Svaralternativene var: «overhodet ikke», «i mindre grad», «i noen grad», «i stor grad» og «i meget stor grad». I figur 2 viser vi andelen som svarte i stor grad eller i meget stor grad, for å finne dem med størst engasjement.

Figur 2. Andel som har deltatt i stor eller meget stor grad i valgkampaktiviteter. Prosent. N = 478.

Hele 80 prosent har stått på stand og delt ut valgkampmateriell. Nesten like mange har vært på skolebesøk. Nederst på listen finner vi det å ringe til potensielle velgere. Dette er en valgkampform som er vanlig blant annet i USA, men som trolig føles mer fremmed i Norge. Personvernlovgivningen setter også begrensninger når det gjelder å finne frem til potensielle velgere i Norge.

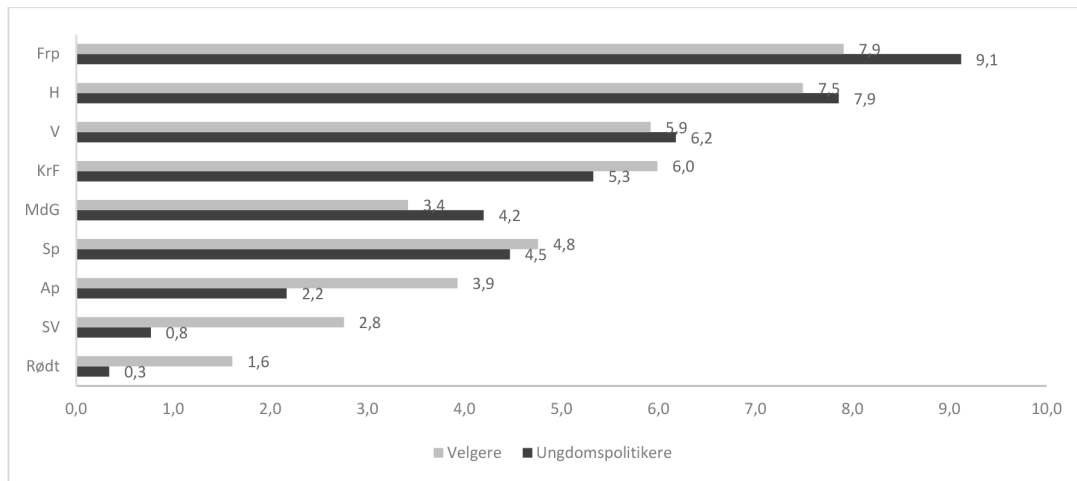
Det er grunn til å tro at mange ungdomspolitikere har deltatt i mer enn én aktivitet. I figur 3 viser vi fordelingen på en additiv indeks som summerer alle de ni aktivitetene.

Figur 3. Antall valgkampaktiviteter. Prosent. N = 478.

Bare 10 prosent av utvalget har ikke deltatt i noen valgkampaktiviteter, mens knappe 2 prosent har deltatt i alle. Halvparten av respondentene har deltatt i mellom tre og fem aktiviteter, noe som må betraktes som et høyt aktivitetsnivå.

Ifølge den franske statsmannen Clemenceau manglet den som ikke var radikal i sin ungdom, hjerte, mens den som ikke ble konservativ i sin alderdom, manglet hjerne. Hvordan skiller den norske ungdomspolitiske eliten seg så fra resten av befolkningen når det gjelder politiske holdninger? I undersøkelsen stilte vi fire holdningsspørsmål der ungdomspoliti-kerne ble bedt om å plassere seg på en skala fra 0 til 10. Spørsmålene handlet om plassering på venstre–høyre-aksen, synet på klimaendringer, innvandringspolitikk og distriktspoliti-ikk. Som nevnt er ikke utvalget partipolitisk representativt som helhet. I det følgende vil vi derfor sammenligne de ulike ungdomsgruppene med velgerne til deres respektive moder-partier. I denne forbindelse trekker vi veksler på data fra Valgundersøkelsen i 2017, som bygger på et representativt utvalg av den norske velgerbefolkningen. La oss først se hvordan ungdomspoliti-kerne plasserer seg på venstre–høyre-aksen (figur 4).

Figur 4. Plassering på venstre–høyre-aksen. Ungdomspolitikere og velgere etter parti. (Høy verdi indikerer høyreorientering.)

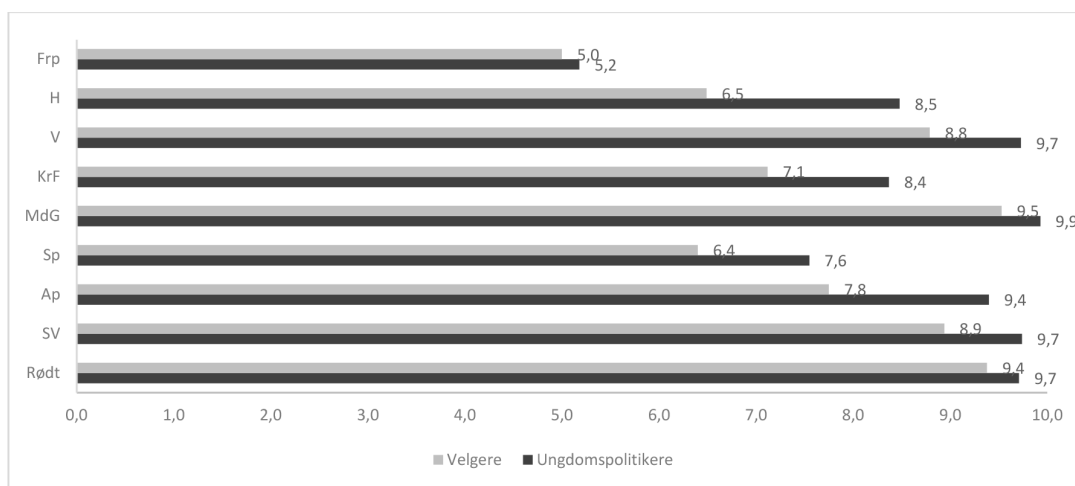
«I politikken snakkes det ofte om høyre- og venstresiden. Hvor vil du plassere deg selv på en skala fra 0 til 10 der 0 betyr venstresiden og 10 betyr høyresiden?».

Figuren viser et veldig kjent mønster: I likhet med partienes velgerskarer plasserer ungdomspoliti-kerne seg fra venstre mot høyre med Rødt som ytterpunkt på venstresiden og FrP ytterst på høyresiden. Ungdomspoliti-kerne er typisk nok mer «ekstreme» enn partiets velgere generelt. For partiene på høyresiden, Høyre og FrP, plasserer ungdomspoliti-kerne seg i gjennomsnitt mer mot høyre enn partiets velgere. Ungdomspoliti-kerne fra FrP har et gjennomsnitt på over 9. For partiene på venstresiden er det omvendt. Her er også forskjellen større, nesten to skalapoeng. Ap, SV og Rødts ungdomspoliti-kerne plasserer seg langt til venstre. Ungdomspoliti-kerne fra SV har et gjennomsnitt på under 1, og ungdomspoliti-kerne i Rødt plasserer seg nesten på null i gjennomsnitt.

Dette kan tas til inntekt for at ungdommen og de unge voksne, slik Clemenceau hevdet, er mer radikale enn eldre. Det er imidlertid et velkjent mønster at partimedlemmer, partiaktivister og parlamentsmedlemmer har det som ofte blir kalt mer ekstreme standpunkter enn partiets velgere. Dette er imidlertid i all hovedsak fordi partimedlemmer og stortings-representanter er mer enige i politiske stridsspørsmål enn partiets velgere – og denne

enigheten følger partiprogrammet (se Allern et al., 2016, s. 19). Det er rett og slett mer meningsvariasjon i partienes velgergrupper. Det er for eksempel vanskelig å se for seg at en stortingsrepresentant for SV være veldig for vekst på bekostning av vern, men det er lettere å se for seg at en velger kan være det fordi hun stemte på partiet mest på grunn av deres barnehagepolitikk.

At ungdomspolitikere befinner seg mer mot ytterpunktene, særlig i saker som er viktig for partiet, finner vi også på de tre spesifikke politikkområdene vi spurte om.

Figur 5. Plassering på klimaaksen. Ungdomspolitikere og velgere etter parti. (Høy verdi indikerer klimabekymring.)

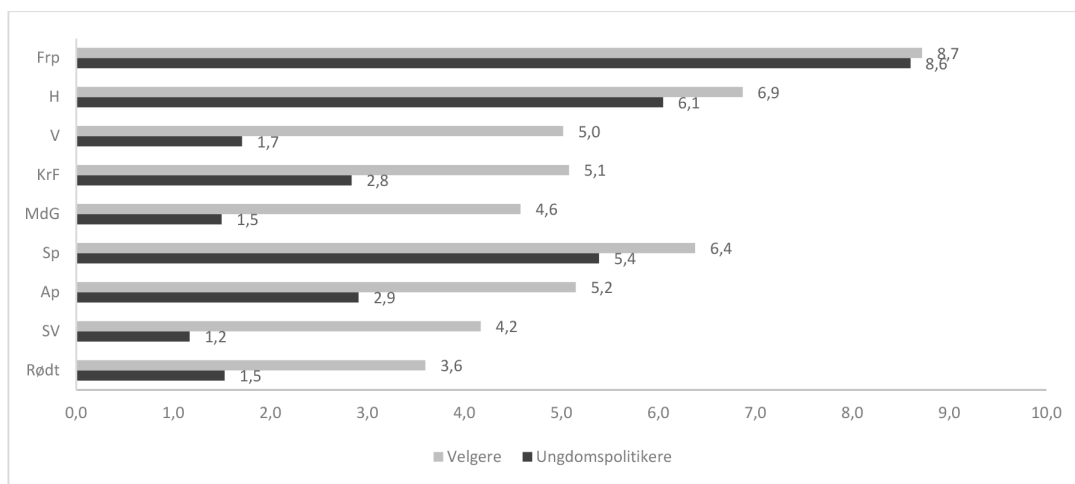
«Først klimaendringer: Hvor vil du plassere deg selv på en skala fra 0 til 10, der 0 betyr at klimaendringer ikke er noe problem, mens 10 betyr at klimaendringer er et særdeles stort problem?»

Når det gjelder synet på klimaendringene, er det ikke overraskende at ungdomspolitikere er mer bekymret enn velgerne til moderpartiene (jf. figur 5). Det gjelder for alle partiene. Det er imidlertid verdt å bemerke at forskjellene på dette spørsmålet ikke er så veldig store (størst for Høyre med to prosentpoeng). Nesten alle ungdomspolitikere fra Rødt, SV, Ap, MDG og Venstre plasserer seg på 10, som indikerer at klimaendringer er et særdeles stort problem. Ikke overraskende er ungdomspolitikere fra FrP, i likhet med partiets velgere, mer skeptiske.

«Så innvandringspolitikk: Hvor vil du plassere deg selv på en skala fra 0 til 10, der 0 betyr at vi bør gjøre det lettere for innvandrere å få adgang til Norge, mens 10 betyr at antall innvandrere til Norge bør begrenses enda sterkere enn i dag?»

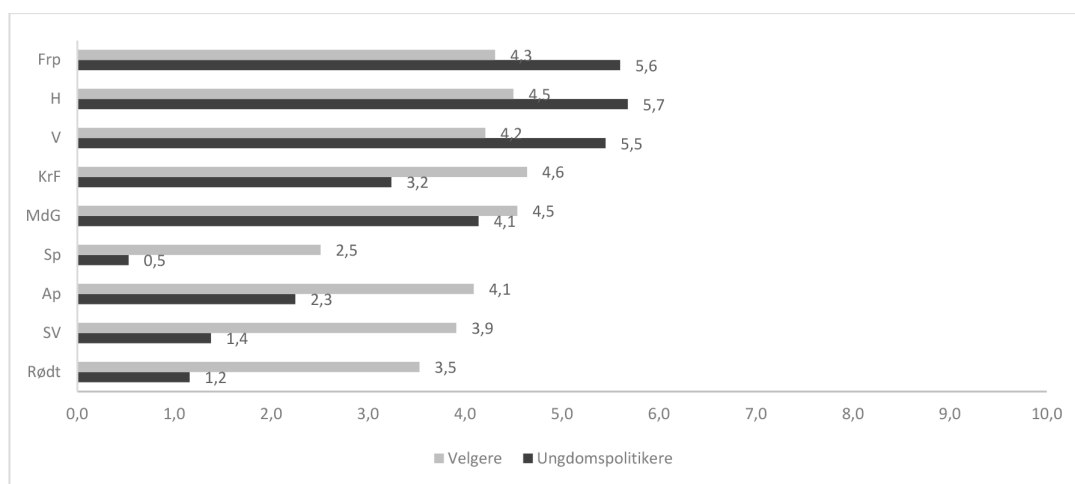
Når det gjelder synet på innvandringspolitikken, skiller ungdomspolitikere seg klarere fra partienes velgere. I nesten alle partier er ungdomspolitikere mer liberale enn velgerne. Forskjellene er særlig store for MDG og Venstre, hele 3 skalapoeng, men også for Ap, SV, Rødt og KrF er det store forskjeller. Disse forskjellene er også større enn de vi kan se mellom partienes velgere og stortingskandidater (jf. Hesstvedt & Karlsen, 2017). FrP er unntaket – her er ungdomspolitikere helt på linje med moderpartiets velgere, som er sterkt kritiske til mer innvandring.

Til sist skal vi se på ungdomspolitikernes syn på distriktspolitikk. Da denne undersøkelsen ble gjennomført, var distriktspolitikk et sentralt spørsmål. Senterpartiet hadde gått markant frem ved lokalvalget i 2019, og regionreform og kommunesammenslåing aktuali-

Figur 6. Plassering på innvandringsaksen. Ungdomspolitikere og velgere etter parti (Høy verdi indikerer innvandringskepsis.)

serte skillelinjen mellom sentrum og periferi. Figur 7 viser fordelingen langs en akse der ytterpunktene innebærer at man enten mener at sentrale myndigheter tar for lite hensyn til distriktene, eller at myndighetene tar for mye hensyn til dem.

Figur 7. Plassering på distriktaksen. Ungdomspolitikere og velgere etter parti (Høy verdi indikerer sentrumsorientering.)

«Så distriktspolitikk: Hvor vil du plassere deg selv på en skala fra 0 til 10, der 0 betyr at sentrale myndigheter tar for lite hensyn til distrikts-Norge, mens 10 betyr at sentrale myndigheter tar for mye hensyn til distrikts-Norge?»

Det er stor forskjell mellom ungdomspolitikernes plassering på denne aksene og moderpartiets velgere. Ungdomspolitikere i partiene på venstresiden er klart mer periferorienterte enn de øvrige velgerne. Dette gjelder altså Rødt, SV og Ap, men også Sp. Her plasserer ungdomspolitikere seg i gjennomsnitt nesten på 0. For FrP, Høyre og Venstre er mønsteret omvendt. Her er ungdomspolitikere mer sentralitetsorienterte enn velgerne til partiene. Likevel: Ungdomspolitikere i disse tre partiene er i gjennomsnitt bare så vidt over midtpunktet på skalaen.

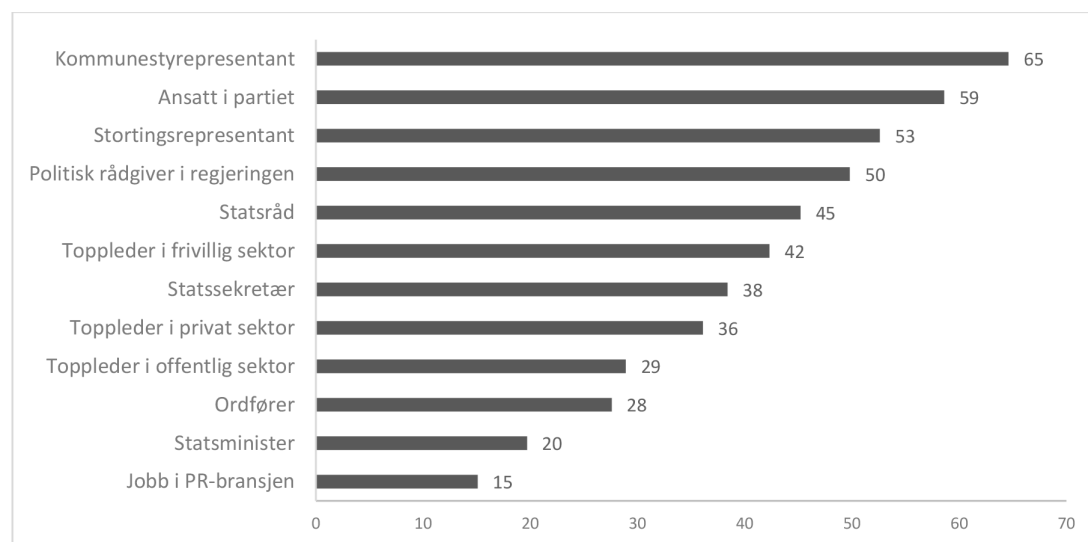
Alt i alt etterlater analysene av holdninger et bilde av klare holdninger og et sterkt engasjement langs sentrale politiske skillelinjer. Inntrykket av et sterkt engasjement ble bekreftet

da vi spurte om de ser på seg selv som sterkt overbeviste tilhengere av ungdomspartiet sitt. Det svarte hele 88 prosent bekreftende på.

Tidligere forskning har vist at folkemeningen svinger fra valg til valg (Aardal & Bergh, 2015; Bergh & Aardal, 2019). Over tid vil vi trolig se det samme blant ungdomspolitikere som blant eldre velgere og politikere. Resultatene fra denne undersøkelsen ved starten av forskningsprosjektet danner således et interessant utgangspunkt for sammenligning med senere undersøkelser.

Hvor vil norske ungdomspolitikere, og hva kan stoppe dem?

I analysens tredje del ser vi nærmere på hvor ungdomspolitikere i utvalget kunne tenke seg å ende opp. I begynnelsen av en politisk karriere kan det kanskje fortone seg både forlokkende og skremmende at man en gang i fremtiden kan oppnå landets høyeste verv eller stillinger. Likevel er ungdomspartiene i dag det første steget på en politisk karriere som kan ende på Stortinget, som minister i regjering eller til og med, for noen ytterst få, som statsminister. Synet på fremtidige verv vil også fortelle oss om hvor ambisjonsnivået ligger blant unge politikerspiser. Er ambisjonsnivået jevnt spredd utover i denne eliten av ungdomspolitikere vi undersøker, eller finnes det en elite i eliten som sikter aller høyest? Satser alle på at de ender som statsråd eller statsminister? Figur 8 viser andelen som i meget stor eller stor grad kunne tenke seg å få ulike stillinger.⁴

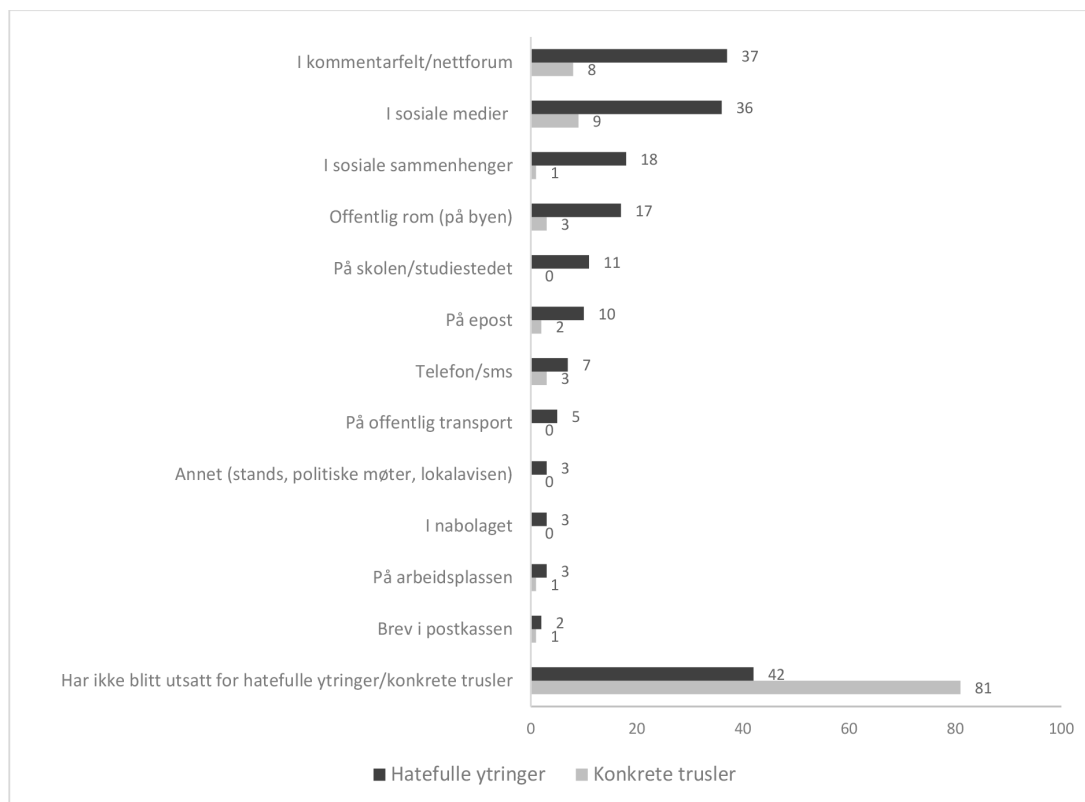
Figur 8. Andel som kan tenke seg ulike verv i fremtiden. Prosent. N = 477

Ungdomspolitikere, kan det se ut til, svarte ikke bare ut ifra drømmer, men også med tanke på hva som er oppnåelig. Øverst på listen finner vi det å bli kommunestyrerepresentant, der to av tre ga uttrykk for at de kan tenke seg et slikt verv. Gitt at politisk erfaring teller tungt hvis man ønsker høyere verv, som f.eks. stortingsrepresentant, virker det naturlig at lokalpolitikken er mest aktuelt, i alle fall på kortere sikt. Etter kommunepolitiker kommer ansatt i partiet og stortingsrepresentant, mens statsminister og jobb i PR-bransjen kommer nederst på listen. På den ene siden kan man si at få nevnte statsministerposten, og at dette kan være uttrykk for både beskjedenhet og realisme. Det å bli statsråd synes å være et nærmere mål enn å bli statsminister. På den andre siden kan man si at når én av fem drømmer om å bli statsminister, er norske ungdomspolitikere faktisk ganske ambisiøse, gitt at det er få forunt å bekle denne øver-

4. Svarkategoriene er «overhodet ikke», «i mindre grad», «i noen grad», «i stor grad» og «i meget stor grad».

ste posten. Når det gjelder den lave andelen som ønsket seg en PR-jobb, kan det kanskje i større grad være tale om bevisst motvilje mot bransjen. Sett under ett synes ungdomspolitikernes fremtidsplaner å være rettet mot fortsatt politisk engasjement. Gitt påpekningen av at politikken er blitt mer profesjonalisert, er det interessant at nesten seks av ti ungdomspolitikere kan tenke seg å bli ansatt i partiet (jf. Allern et al., 2014). Slike stillinger som ansatt – i partiet, på Stortinget og som rådgiver i regjering – har blitt foreslått som en alternativ karrierevei for politisk interesserte. Her har de muligheten til å påvirke politikk og utfall uten å stå fremst i mediernes eller velgernes søkelys (Karlsen & Saglie, 2017; Karlsen, 2019).

Det er en rekke årsaker til at unge politikere kan forsvinne fra politikken. I undersøkelsen har vi kartlagt omfanget av hatefulle ytringer og konkrete trusler og spurt om dette hadde medført at de vurderte å trekke seg. Som figur 9 viser, har en stor majoritet av respondene, hele 58 prosent, opplevd hatefulle ytringer. I befolkningen som helhet har 10 prosent opplevd å bli utsatt for hatefulle ytringer (Fladmoe et al., 2019, s. 31). Hatytringer mot ungdomspolitikere forekommer oftest i sosiale medier eller i kommentarfeltene på nettet. Mange opplever også slike ytringer når de beveger seg ute, enten på byen eller i sosiale sammenhenger. Om lag 20 prosent av ungdomspolitikere rapporterte at de har opplevd konkrete trusler, sammenlignet med 4 prosent av befolkningen som helhet (Fladmoe et al., 2019, s. 31). Slike konkrete trusler har blitt formidlet i ulike kanaler, men igjen er det sosiale medier og kommentarfeltene som er de vanligste (figur 9).

Figur 9. Kanaler for hatefulle ytringer og konkrete trusler. Prosentandel. N = 478

Av de som hadde blitt utsatt for hatefulle ytringer eller konkrete trusler, rapporterte 16 prosent at dette i noen eller svært stor grad hadde gjort at de vurderte å slutte som politikere.

At om lag en femtedel av ungdomspolitikere har opplevd konkrete trusler, er i tråd med tidligere forskning. For eksempel finner Bjørge et al. (2021) at 16 prosent av ungdomspolitikere har opplevd direkte trusler gjennom sosiale medier. For stortingsrepresentanter og

regjeringsmedlemmer er tallet hele 28 prosent, noe som tyder på at synlighet og eksponering øker antall trusler. De konkrete truslene gjennom sosiale medier ser ut til å ha blitt flere de siste årene (Bjørge et al., 2021), noe som gjør det viktig å følge utviklingen over tid.

Avsluttende diskusjon

De politiske partiene er helt sentrale i dagens demokratier. En av deres viktigste oppgaver er rekrutteringen av politiske ledere (Allern et al., 2016). Dette skjer gjerne allerede i ung alder gjennom partienes ungdomspartier. I denne forskningskommentaren har vi studert eliten i denne viktige gruppen i det norske demokratiet: medlemmer av fylkesutvalgene, sentralstyremedlemmer og de som jobber i de nasjonale sekretariatene. Vi har spurt hvem de er, og hvorfor de ble med i partiet; hva de gjør, og hva de mener; samt hvor de vil, og hva som kan stoppe dem.

Når det gjelder *motivasjon*, viser våre resultater at ungdomspolitikere blir medlem av partiet fordi de ønsker å engasjere seg, og fordi de føler det vi kan kalle et ideologisk slektskap til et parti. De er altså i stor grad enige i partiets politikk. Dette er i tråd med internasjonal forskning fra andre land, som viser at ungdommer ofte har ideologiske og moralske insentiver for å delta (Weber, 2018). Halvparten av ungdomspolitikere i vårt utvalg har foreldre som er eller har vært medlemmer av et parti – noe som tyder på at denne formen for politisk engasjement, og kanskje ambisjoner, går i arv, og at det skjer en meget viktig sosialisering rundt kjøkkenbordene i familiehjemmet, noe også tidligere forskning har påpekt (Cross & Young, 2008).

Når det gjelder *aktiviteter* og *politiske holdninger*, viser vår undersøkelse for det første at ungdomspolitikere er aktive *i* og *for* partiet. Nesten alle driver for eksempel valgkamp, og det er det å stå på stand for partiet som er mest vanlig. Men veldig mange har også deltatt i skoledebatter på vegne av partiet. For det andre viser vår undersøkelse at ungdomspolitikernes holdninger knyttet til politiske stridsspørsmål i all hovedsak følger et kjent mønster fra forskning på velgere (Aardal et al., 2019), partimedlemmer (Allern et al., 2016) og stortingskandidater (Hesstvedt & Karlsen, 2017). Ungdomspolitikere ligger mer mot ytterkantene enn partiets velgere generelt. At de som lever tettere på partipolitikken, i gjennomsnitt befinner seg mer mot ytterpunktene holdningsmessig, er velkjent fra tidligere forskning. Det er rett og slett mer enighet om politiske stridsspørsmål blant medlemmer, kandidater og stortingsrepresentanter. I et slikt perspektiv handler forskjellene mellom ungdomspolitikere og velgere generelt mer om sterk partitilknytning og oppslutningen om helheten i partiprogrammet enn alder. Når det er sagt, var forskjellen mellom ungdomspolitikere og partiets velgere i noen tilfeller betydelig større enn den vi vanligvis finner mellom velgere og andre nivåer i partihierarkiet. Det longitudinelle perspektivet av vårt prosjekt gjør det over tid mulig å studere om ungdomspolitikernes holdninger modereres eller flytter seg vekk fra ytterpunktene, og om nye som kommer, er like ekstreme i sine holdninger som dagens unge politiske elite.

Når det gjelder *politiske ambisjoner*, er de ikke jevnt fordelt blant ungdomspolitikere vi har studert. Nesten alle kan tenke seg å bli kommunestyrerepresentant. Det kan kanskje tyde på at de unge har begrensede fremtidsambisjoner. Samtidig sa halvparten av våre respondenter at de vil på Stortinget, og hele 20 prosent har faktisk ambisjon om å bli statsminister. Det er altså ikke slik at norske ungdomspolitikere mangler politiske ambisjoner – i hvert fall ikke de ungdomspolitiske «elitene» som vi har studert. Men variasjonen i vårt materiale tyder på at mange har ulik oppfatning av sine egne evner og mulighetene som ligger i systemet. Med andre ord spiller realismen trolig inn når det gjelder deres egne politiske

ambisjoner. Således bygger våre funn opp rundt eksisterende litteratur som har antydning at politiske karrierer blir til i et samspill mellom ressurser, ambisjoner og muligheter (Claveria & Verge, 2015; Selling & Svallfors, 2019). Vår undersøkelse viser at knapt 60 prosent har opplevd hatefulle ytringer, ofte i sosiale medier, og om lag 20 prosent rapporterer også at de har opplevd konkrete trusler. Av de som hadde blitt utsatt for hatefulle ytringer eller konkrete trusler, hadde 16 prosent i noen eller svært stor grad vurdert å slutte som politiker. Seksten prosent høres kanskje ikke mye ut, men det betyr at 43 individer i vårt utvalg allerede har vurdert å gi seg med politisk arbeid. At unge, engasjerte politikere vurderer å slutte som følge av hatefulle ytringer og trusler, er en tendens som på sikt kan svekke rekrutteringen til politikken og dermed true en viktig del av vårt representative demokrati.

I mai 2022 skrev Frank Rossavik i sin spalte i Aftenposten om hvordan han på 1980-tallet i sentralstyret til SU gikk i rette med SU-leder Raymond Johansen (senere byrådsleder i Oslo for Ap) fordi Johansen hadde forsøkt å reise en debatt om NATO i ungdomspartiet. Rossavik mente at han fikk sterk støtte fra alle andre i sentralstyret, inkludert Paul Chaffey, senere statssekretær for Høyre, Terje Erikstad, senere finansredaktør i Dagens Næringsliv, og Skjalg Fjelheim, senere politisk redaktør i Nordlys. Rossavik regnet med at alle fem (han selv inkludert) var NATO-tilhengere nå. Om dette bekrefter Clemenceaus påstand om at de som ikke er radikale i sin ungdom, mangler hjerte, mens den som ikke blir konservativ i alderdommen, mangler hjerne, skal ikke vi mene noe om her. Men forskningsprosjektet som vi har rapportert fra i denne artikkelen, som tar sikte på å studere norske ungdomspolitikere langs en rekke dimensjoner over tid, vil gi oss god anledning til å studere og forklare slike (mulige) holdningsendringer i et livsfaseperspektiv gjennom å analysere dem i sammenheng med en lang rekke andre faktorer. Den første datainnsamlingen for prosjektet ble altså gjennomført i 2019/2020, og nye runder vil skje hvert tredje år. Det overordnede formålet med prosjektet er å belyse ungdomspolitikerens bidrag og rolle i det norske demokratiet samt å forstå ungdomspartiens betydning som lærings- og rekrutteringsarena. Det skal vi oppnå ved å kombinere spørsmål om oppgaver, holdninger, ambisjoner og målsettinger med kartlegginger av hvor folk ender opp. I tillegg til «påfyll» av nye utvalg hvert tredje år vil eksisterende utvalg motta oppfølgingsundersøkelser hvert sjette år.

I denne forskningskommentaren har vi studert norske ungdomspolitikere langs flere dimensjoner med det formålet å gi den første helhetlige beskrivelsen av denne viktige gruppen i det norske demokratiet – en gruppe som vi tidligere bare har hatt anekdotisk kunnskap om. Det er, ikke overraskende, en engasjert, meningssterk og ambisiøs gruppe vi har beskrevet. Det lover godt for fremtidig rekruttering for det norske demokratiet. Fremtiden vil vise hvor langt hver enkelt når i politikken.

Referanser

- Aardal, B. & Bergh, J. (red.) (2015). *Valg og velgere. En studie av stortingsvalget 2013*. Cappelen Damm Akademisk.
- Aardal, B., Bergh, J. & Haugsgjerd, A. (2019). Politiske stridsspørsmål, ideologiske dimensjoner og stemmegivning. I J. Bergh & B. Aardal (red.). *Velgere og valgkamp. En studie av stortingsvalget 2017*. Cappelen Damm Akademisk.
- Allern, E.H., Karlsen, R. & Narud, H.M. (2014). En representativ forsamling? I H.M. Narud, K. Heidar & T. Grønlie (red.), *Stortingets historie 1964–2014* (s. 317–336). Fagbokforlaget.
- Allern, E.H., Heidar, K. & Karlsen, R. (2016). *After the Mass Party. Continuity and Change in Political Parties and Representation in Norway*. Lexington Books.
- Bergh, J. & Aardal, B. (red.) (2019). *Velgere og valgkamp. En studie av stortingsvalget 2017*. Cappelen Damm Akademisk.

- Berglund, F. & Winsvold, M. (2005). *Unge folkevalgte. Om rekruttering og frafall blant unge folkevalgte i norsk lokalpolitikk*. NIBR-rapport 2005:9.
- Biezen, I.V. & Poguntke, T. (2014). The decline of membership-based politics. *Party Politics*, 20(2), 205–216. <https://doi.org/10.1177/1354068813519969>
- Bjorgo, T., Thomassen, G. & Strype, J. (2021). *Trakassering og trusler mot politikere: En spørreundersøkelse blant medlemmer av Stortinget, regjeringen og sentralstyrene i partiene og ungdomspartiene*. Rapport. PHS Forskning.
- Bruter, M. & Harrison, S. (2009). Tomorrow's Leaders? *Comparative Political Studies*, 42(10), 1259–1290. <https://doi.org/10.1177/0010414009332463>
- Claveria, S. & Verge, T. (2015). Post-ministerial occupation in advanced industrial democracies: Ambition, individual resources and institutional opportunity structures *European Journal of Political Research*, 54(4), 819–835. <http://doi.org/10.1111/1475-6765.12107>
- Cross, W. & Young, L. (2008). Factors Influencing the Decision of the Young Politically Engaged To Join a Political Party. *Party Politics*, 14(3), 345–369. <http://doi.org/10.1177/1354068807088126>
- de Roon, C. (2020). Party youth wing membership in the Netherlands: the role of organization-level characteristics, *Acta Politica*, 55(4), 629–647. <https://doi.org/10.1057/s41269-019-00135-6>
- Eilertsen, A. (2014). *Ambisjoner og muligheter. Effekten av ungdomspolitisk bakgrunn på norske stortingspolitikeres karrierevalg*. Masteroppgave. Universitetet i Oslo, Institutt for statsvitenskap.
- Fiva, J.H. & Smith, D.M. (2018). Political dynasties and the incumbency advantage in party-centered environments. *American Political Science Review*, 112(3), 706–712. <https://doi.org/10.1017/S0003055418000047>
- Fjellman, E. & Rosén Sundström, M. (2021). Making a (Political) Career: Young Party Members and Career-Related Incentives for Party Membership. *Scandinavian Political Studies*. Early view.
- Fladmoe, A., Nadim, M. & Birkvad, S.R. (2019). *Erfaringer med hatytringer og hets blant LHBT-personer, andre minoritetsgrupper og den øvrige befolkningen*. Rapport: 4. Institutt for samfunnsforskning.
- Heidar, K., Kosiara-Pedersen, K. & Demker, M. (red.). (2020). *Nordic Party Members: Linkages in Troubled Times*. Rowman & Littlefield International Limited.
- Hesstvedt, S. & Karlsen, R. (2017). Stortingskandidater: rapport fra stortingskandidatundersøkelsen 2013. *Rapport-Institutt for samfunnsforskning*.
- Hooghe, M., Stolle, D. & Stouthuysen, P. (2004). Head start in politics: The recruitment function of youth organizations of political parties in Belgium (Flanders). *Party Politics*, 10(2), 193–212. <https://doi.org/10.1177/1354068804040503>
- Ipsos (2019). *Hat og trusler mot folkevalgte*. Rapport for KS. Ipsos.
- Karlsen, R. (2019) Partisentrert profesjonalisering – profesjonelle i norsk politikk». I E.H. Allern, J. Saglie & Ø. Østerud (red.), *Makt og opposisjon. De politiske partiene som demokratisk paradoks*. Universitetsforlaget.
- Karlsen, R. & Saglie, J. (2017). Party Bureaucrats, Independent Professionals or Politicians? A Study of Party Employees. *West European Politics*, 40(6), 1331–1351 <https://doi.org/10.1080/01402382.2017.1290403>
- Kimberlee, R.H. (2002). Why Don't British Young People Vote at General Elections? *Journal of Youth Studies*, 5(1) 85–98. <https://doi.org/10.1080/13676260120111788>
- Midtbøen, A.H. (2017). Boundaries of free speech in the political field. I A.H. Midtbøen, K. Steen-Johnsen & K. Thorbjørnsrud (red.), *Boundary Struggles: Contestations of Free Speech in the Norwegian Public Sphere* (s. 195–227). Cappelen Damm Akademisk.
- Poguntke, T. (2002). *Parties without firm social roots?: Party organisational linkage*. Working paper, School of Politics, International Relations and the Environment (SPIRE), Keele University.
- Rainsford, E. (2018). UK Political Parties' Youth Factions: A Glance at the Future of Political Parties, *Parliamentary Affairs*, 71(4), 783–803.
- Saglie, J., Ødegård, G. & Aars, J. (2015). Rekruttering av unge folkevalgte-Nominasjoner, personstemmer og kontekst. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 56(3), 260–288.
- Schlesinger J.A. (1966). *Ambitions and Politics: Political Careers in the United States*. Rand McNally.
- Selling, N. & Svallfors, S. (2019). The Lure of Power. Career Paths and Considerations among Policy Professionals in Sweden, *Politics & Policy*, 47(5), 984–1012.

- Valen, H. & Narud, H.M. (2007). The conditional party mandate: A model for the study of mass and elite opinion patterns. *European Journal of Political Research*, 46(3), 293–318.
- Weber, R. (2017). *Young people in old politics. Motivation, experiences and future perspectives of young members in the professionalised party organisation*. Doktoravhandling. Universität Duisburg-Essen.
- Weber, R. (2018). Why do young people join parties? The influence of individual resources on motivation. *Party Politics*, 47(3), 496–509. <http://doi.org/10.1177/1354068818792576>
- Winsvold, M., Ødegård, G. & Bergh, J. (2017). Young councillors – influential politicians or youth alibi? *Representation*, 53(3–4), 297–311. <https://doi.org/10.1080/00344893.2018.1434232>
- Ødegård, G. (2009). Når idealismen falmer. Politisk engasjement fra ungdomstid til ungt voksenliv. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 50(2), 131–159.
- Ødegård, G. (2014). Små partier – store endringer. Medlemskap i ungdomspartiene i Norge 1998–2011. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 14(1), 135–148.
- Ødegård, G. & Fladmoe, A. (2017). *Samfunnsengasjert ungdom: Deltakelse i politikk og organisasjonsliv blant unge i Oslo*. Rapport. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.